

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕСПЕЦІАЛЬНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглянуто формування основ соціокультурної компетенції студентів неспеціальних факультетів на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах.

В умовах розширення економічних та культурних зв'язків між країнами, об'єднання Європейських країн в єдиний Союз, мобільності та багатомовності Європи знання іноземної мови стало необхідним явищем для освіченої людини. Це зумовило різке зростання інтересу всього континенту до вивчення мови як інструменту комунікації та взаємодії між різними народами.

Згідно з вимогами Програми з англійської мови для вищих навчальних закладів [1], зміст навчання має забезпечити досягнення головної мети, яка полягає в тому, щоб навчити студентів спілкуватися іноземною мовою в типових ситуаціях повсякденного життя. Здатність студентів спілкуватися іноземною мовою забезпечується формуванням в них іншомовної комунікативної компетенції, одним із видів якої є соціокультурна компетенція.

Однією з провідних тенденцій сучасної методики є систематичне включення у навчальний процес з іноземної мови на всіх етапах її вивчення елементів культури. Студенти повинні розуміти різницю між культурами рідної країни та інших країн, позитивно сприймати інші культури та вміти долати соціокультурні відмінності. Тому в процесі навчання важливо залучити студентів до нової національної культури, традицій, соціальних відносин, формувати позитивне ставлення до народу країни, мова якої вивчається. Таким чином, соціокультурна компетенція набуває важливого значення в процесі навчання іноземної мови, тому що мова та культура тісно пов'язані між собою. Ознайомлення з культурою народу розглядається представниками майже всіх методів та напрямків навчання в різних країнах як одна з цілей оволодіння мовою.

Соціокультурна компетенція включає лінгвістичний, нелінгвістичний та країнознавчий компоненти. Лінгвістичний компонент полягає в засвоєнні та правильному вживанні лексики, необхідної для спілкування з урахуванням соціокультурних особливостей. Нелінгвістичний компонент базується на засвоєнні певних соціальних моделей поведінки. Країнознавчий компонент вимагає ознайомлення та володіння історичною, географічною та соціальною інформацією про англомовні країни.

Представимо це у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Соціокультурна компетенція		
Лінгвістичний компонент	Нелінгвістичний компонент	Країнознавчий компонент
Засвоєння та вживання мовних формул, що використовуються в різних ситуаціях спілкування	Засвоєння загальних відомостей про норми та цінності народу країни, мова якої вивчається	Засвоєння відомостей про англомовні країни та порівняльна характеристика з традиціями рідної країни

Враховуючи вищезазначене, програмний матеріал з іноземної мови для неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів повинен оновлюватися відповідно до Рекомендацій Ради Європи [2]. Таким чином, у цій статті розглядається можливість введення компонентів соціокультурної компетенції в передбачені Програмою теми для неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів.

Звертаючись до програмних тем з англійської мови, передбачених для вивчення на спеціальності "Початкове навчання та англійська мова", пропонуємо розглянути можливість формування основ соціокультурної компетенції на прикладі деяких тем.

Стосовно лінгвістичного компоненту, звернемося до теми "Appearance and Character Traits" (1-й рік навчання). При вивченні цієї теми вводиться та засвоюється лексика, яка використовується для порівняння та протиставлення, вираження захоплення, критики, подання фактичної інформації, опису характеристик та якостей і т.п.

Наведемо приклад завдання, яке може бути використано. (На матеріалі підручника Opportunities Intermediate [3])

I. Have a look at the photos of these people. What do you think about them?

II. Match these verbs with the multi-part verbs in italics in the sentences.

stop trying, depress, have a good relationship with, do something seriously, annoy, criticize, tolerate, meet, start doing (a hobby or sport)

1. Geoff never lets things *get him down*.

2. Alice doesn't *give up* easily and always *gets on with* her work in class.

3. My mum *gets on with* most people and she loves to *get together* with her friends.

4. Tom is good at art and would like to *take up* photography.

5. Charlie is always *getting at* me. In fact, he's always *putting* other people *down*.

6. Mary *puts up with* a lot of criticism.

III. Match the people with the characteristics.

bad-tempered, cheerful, confident, creative, disorganized, dynamic, generous, hard-working, helpful, honest, insensitive, materialistic, moody, outgoing, patient, reliable, selfish, shy, sociable, stubborn, sympathetic, tolerant
e.g. Geoff is cheerful.

IV. How would you describe yourself? Be honest! Write 3-5 sentences using the multi-part verbs and characteristics from exercise III.

Розглянемо формування нелінгвістичного компонента соціокультурної компетенції на прикладі теми "Everyday Routines" (1-й рік навчання). Впровадження цього компонента полягає у вивченні особливостей вербального та невербального спілкування, а саме у порівнянні міміки та жестів, соціальних стосунків, обговоренні різних моделей поведінки в рідній країні та країні, мова якої вивчається. У цій темі ефективним та цікавим для студентів є завдання, спрямоване на порівняння національних стереотипів. Наведемо приклад завдання. (На матеріалі підручника Opportunities Pre-Intermediate [4]).

Have a look at the table presenting national stereotypes of everyday life and complete it. Discuss the results in groups of 3-4.

Таблиця 2.

	American	English	Ukrainian
Works			
Lives		a private house	a flat
Has for breakfast			
Hobby	rugby		
Carries		an umbrella	
Drinks			
Newspaper			
Goes to work by			trolleybus
Wears			
Loves	money		
Has		a garden	
Pets		a cat	a dog
Comes home			
Sport			
Emotions	jolly	reserved	
Does in the evening			watches TV
Goes to bed			
Watches on TV	talk shows		
Has for supper			

Формуванню країнознавчого компонента найбільш сприяє тематика другого року навчання (Great Britain, London, British and American Holidays and Celebrations, Sports in Britain, British Painting, etc.). При вивченні даних тем студенти не тільки засвоюють відомості про англійські країни, але й порівнюють отриману інформацію з інформацією про рідну країну, формуючи уявлення про подібності та відмінності між країнами, розширюючи свій світогляд. Пропонуємо завдання до теми British and American Holidays and Celebrations. (На матеріалі підручника Matters Upper Intermediate [5])

Scan the following text and complete the table. Are there analogical celebrations in your country? In what way are the celebrations different/alike?

Every year people build bonfires on hilltops all over Cornwall in the southwest of England. These fires are a celebration of summer and they are lit on the night after the Summer Solstice (on 22 June). The ceremony isn't performed in English; it is performed in Cornish, an old Celtic language.

The Helston 'Furry (Floral) Dance' is one of the oldest festivals in England. It takes place in Helston, an old Cornish town. It celebrates the coming of spring. The 'dance' is a procession through the narrow streets of the town. The men wear top hats and suits, the women wear their best dresses and children are dressed in white. The streets are decorated with flowers. People follow an old route through the town and even pass through people's houses, shops and gardens!

The celebration of Halloween on 31 October was begun by the Celts over 2000 years ago. Their festival of the dead marked the beginning of winter. People believed that ghosts and witches came out on that night. These beliefs were not encouraged by the church, but the festival wasn't abandoned. The Irish lit lanterns and candles to keep the ghosts away and wore costumes and masks to frighten them. People traveled from village to village and asked for food. They believed that any village that didn't give food would have bad luck. The Irish immigrants brought these customs to the USA in the nineteenth century. Today in the USA and UK, children wear costumes and go from door to door saying 'Trick or treat!' and they are given sweets to take home.

Таблиця 3

Name	Season/date	Place	Reason	Symbol	Things to do	Ukrainian

						analogy
The Summer Solstice	summer			bonfire		
The Furry Dance		Helston			Have a dancing procession	
Halloween			To celebrate the beginning of winter	pumpkin		

Хочемо зазначити, що наведені завдання були ефективно використані із студентам спеціальності "Початкове навчання і англійська мова" під час вивчення зазначених тем. При цьому виявилось, що вивчення англійської мови у контексті полілогу культур сприяє підвищенню мотивації до навчання, більш продуктивному засвоєнню програмного матеріалу, формуванню свідомої світоглядної позиції студентів.

*****

1. Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes. – The British Council. Kyiv, 2001. – 245 p.
2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe. – Cambridge University Press, 2003. – 260 p.
3. Michael Harris, David Mower, Anna Sikorzinska. Opportunities Intermediate. – Pearson Education Limited, 2001. – 128 p.
4. Michael Harris, David Mower, Anna Sikorzinska. Opportunities Pre-Intermediate. – Pearson Education Limited, 2001. – 128 p.
5. Jan Bell, Roger Gower. Matters Upper Intermediate. - Pearson Education Limited, 1999. – 158 p.

Матеріал надійшов до редакції 11.11.2004 р.

Кухарёнок С.С., Пашинская В.В. Формирование основ социокультурной компетенции студентов неспециальных факультетов на занятиях по иностранному языку в высших учебных заведениях.

В статье рассмотрено формирование основ социокультурной компетенции студентов неспециальных факультетов на занятиях по иностранному языку в высших учебных заведениях.

Kukharyonok S., Pashinskaya V. Forming the basics of socio-cultural competence of unspecialized faculties students during foreign languages lessons at higher educational establishments.

The article deals with forming the basics of socio-cultural competence of the students of non-linguistic faculties during foreign languages lessons at higher educational establishments.